

////////////////////////////////////
**Advies van SALV en MINA-Raad op het
ontwerp GLB Strategisch Plan 2023-2027
zoals in openbaar onderzoek gegaan op
14 januari 2022**
////////////////////////////////////

1. Inleiding

De SALV en de Mineraad ontvingen op 14 januari 2022 het verzoek om advies uit te brengen over het ontwerp GLB strategisch plan 2023-2027. De adviesraden brachten een gezamenlijk adviesdocument uit op 18 maart 2022 met de resultaten van de bespreking en het debat tussen de verschillende Raadsorganisatie van beide strategische adviesraden. In het gepubliceerde advies werd duidelijk aangegeven welke formaties al dan niet de gegeven adviezen deelden.

2. Krachtlijnen, uitdagingen, interventielogica en definities

2.1. Krachtlijnen, uitdagingen en interventielogica

- Een aantal raadsorganisaties benadrukken het belang om de 5 grote uitdagingen voor een duurzame toekomst van de landbouw in Vlaanderen (zoals geformuleerd in 2017 'SALV verkennende nota – uitdagingen voor een duurzame toekomst voor de landbouw in Vlaanderen) in hun onderlinge samenhang te benaderen. Ze stellen vast dat het GLB-plan een bijdrage zal leveren op voorwaarde van een zo efficiënt en effectief mogelijke inzet van de interventies binnen de verlaging van de Europese GLB-budgetten. Ze vragen een adequate wisselwerking in te bouwen met de beleidsvelden op de raakvlakken van land- en tuinbouwbeleid met omgevings-, ruimtelijk, sociaal, mededingings-, handels- en economisch beleid... Andere raadsorganisaties vragen in het GLB strategisch plan duidelijk te maken welke taakstellingen het GLB-plan opneemt, met duidelijk en becijferde doelen, welke verwachtingen vanuit het GLB aan andere beleidsdomeinen worden gesteld en welke resterende uitdagingen op de plank liggen eens het GLB in werking is (op vlak van klimaat, biodiversiteit, milieu).
- De raden stellen dat het ontwerpplan onvoldoende verduidelijkt hoe de interventies (zowel degene gerelateerd aan het socio-economische luik als degene rond omgevings- en klimaatzorg) zullen bijdragen aan de doelstellingen op lange termijn (i.e. de vierde Vlaamse Strategie voor Duurzame Ontwikkeling met Vizier 2030 en Visie 2050, de Europese Green Deal, Habitatrictlijn, Kaderrichtlijn Water, Nitraatrichtlijn, alsook op Vlaams niveau het klimaat- en energieplan, luchtkwaliteitsplan, de stroomgebiedbeheerplannen, de Vlaamse eiwitstrategie). Volgens de raden ontbreekt een heldere analyse die éénduidig de relatie tussen het GLB strategisch plan en de milieubeleidskaders expliciteert. De raden vragen de bijdrage van de randvoorwaarden en het stimulerende GLB te toetsen aan de wettelijke bepalingen voortvloeiend uit de Europese Green Deal en de 'Van Boer tot Bord'-strategie. Een aantal van de raadsorganisaties begrijpen evenwel dat een voorspelbare, nauwgezette inschatting van de outcome nagenoeg onmogelijk is omwille van het stimulerende beleidskarakter van het GLB en de onvoorspelbare variabelen die eigen zijn aan voedselproductie. Ze erkennen ook dat het logisch is dat de afstand tot de doelen groot blijft gezien de budgettaire beperkingen van het GLB en de verschillende en veelheid aan doelstellingen. Ze erkennen, zoals hiervoor al gesteld, wel dat GLB een belangrijke bijdrage zal hebben aan de verschillende doelen en wijzen op de nood aan coherent extern beleid om de doelafstand verder te kunnen verkleinen. Andere raadsorganisaties stellen dat met dit plan geen

Het Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik 2023-2027 bundelt de Vlaamse acties aangevuld met de gezamenlijke acties van de federale en gewestelijke overheden binnen België. Als dusdanig maakt het Vlaams Actieplan deel uit van het door de EU Richtlijn 2009/128/EG voorziene Nationale Actieplan NAPAN. Het ontwerp Vlaams Actieplan werd voorgelegd voor openbare raadpleging van 15 juli 2022 tot en met 3 september 2022, en voor advies aan de Vlaamse bevoegde adviesraden, zijnde de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen, de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij, de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, de VVSG en de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen.

Er zijn verschillende initiatieven rond koolstofopslag lopende buiten het GLB, zoals ook vermeld onder hoofdstuk 2.1 van het GLB-plan. Onder nood N07 wordt daar onder meer het Carbon Counts-project (onderzoek naar mogelijkheden van een koolstoflandbouwmarkt in Vlaanderen en ontwikkeling van een geodataplatform) en de pre-ecoregelingen vermeld. Ook de subsidies van ANB voor bebossing en herbebossing (buiten GLB) dragen bij aan de koolstofopslag (zijn vermeld onder nood N13).

Voor de ontwikkeling van biologische landbouw heeft het Vlaams Strategisch Plan als doel om 5 % van het totale landbouwareaal, of 31.085 hectare, te ondersteunen ten behoeve van biologische landbouw. Hiermee is de ambitie van de biologische landbouw met bijna een factor 3 van 1,77% in de initiële versie naar 5% van het totale landbouwareaal in het finale plan verhoogd. Dit doel is deel van het overkoepelende ambitieus nieuw strategisch plan biologische landbouw 2023-2027 dat niet alleen inzet op een realistische groei van de biologische landbouw maar ook op de bioketen, de consument en onderzoek. De bio-interventies in het GLB strategisch plan bieden zo samen met het Strategisch Plan Bio 2023-2027 het Vlaamse antwoord op het 'EU Action plan on organic farming'.

Naast het landbouwbeleid zijn ook het handels- en het mededingingsbeleid verregaand geharmoniseerd op het niveau van de Europese Unie, zowel op beleidsmatig als juridisch vlak. Het komt derhalve primair de Europese wetgever toe om de coherentie tussen deze diverse beleidsdomeinen binnen de interne markt te bewaken.

Op vlak van import van goederen uit derde landen stelt de Europese wetgever een gelijk speelveld op het vlak van productnormen voorop (bv. voedselveilige producten), doch niet op het vlak van productienormen (bv. milieu, klimaat, arbeidsveiligheid, ...). Lokale productienormen worden door de soevereine wetgever van het land van oorsprong vastgesteld en geborgd, de Europese Unie heeft zelf geen wetgevende macht ten aanzien van activiteiten van ondernemingen gevestigd in derde landen. Gezien de productienormen in de Europese Unie op de meeste vlakken stringenter/hoger zijn dan in derde landen, zou het vereisen van een gelijk speelveld op het niveau van productievoorwaarden als importvoorwaarde meer dan waarschijnlijk leiden tot het stilvallen van quasi alle handelsactiviteiten naar de EU. Handel is per definitie gebaseerd op wederkerigheid, waardoor kan worden aangenomen dat bij een eenzijdig importverbod ook de Europese uitvoer naar derde landen op korte termijn zou stilvallen. Gezien de EU zowel de grootste importeur als de grootste exporteur van agrovoedingsproducten ter wereld is, zou dit extreme socio-economische gevolgen hebben in Europa. Regio's zoals Vlaanderen, waar handelsactiviteiten zwaar doorwegen in het BNP en de werkgelegenheid, zouden in dat geval extra hard getroffen worden.

De Europese wetgever onderkent het ongelijke speelveld dat het mondiale handelsbeleid veroorzaakt voor de EU-landbouwbevolking evenals de nood aan overheidsingrijpen om dit te milderen. De EU
////////////////////////////////////

- Interventie 3.29 'VLIF Opstart van of omschakeling naar een toekomstgerichte duurzame ondernemingsstrategie op een landbouwbedrijf':
'Deze steun ondersteunt de bedrijven voor het implementeren van een vernieuwde niet-gangbare bedrijfsstrategie op maat van het bedrijf, die gepaard gaat met inkomens- en succesrisico's in de eerste jaren van de implementatie. De vernieuwde bedrijfsstrategie moet hun bedrijf veerkrachtig en toekomstgericht maken, de economische leefbaarheid van het bedrijf waarborgen en bijdragen aan het leveren van belangrijke diensten aan de samenleving.'

2.4. Bijkomende voorstellen

- De raden vragen om in het GLB-plan ook maatregelen voor wilde bestuivers te voorzien. Een aantal raadsorganisaties vragen om meer te investeren in sensibilisatie over het belang van bepaalde waardplanten voor bestuivers en om via demo's en ondersteuning te anticiperen op dominante groei binnen alle interventies met doel 'biodiversiteit' door middel van aangepaste beheer- en aanlegvoorwaarden.
- De raden wijzen erop dat hoogstamboomgaarden in bepaalde streken een kenmerkend landschapselement vormen of kunnen bijdragen aan landschappelijke inkleding van hoeses en gebouwen op het platteland. Ze vragen of hiervoor ook maatregelen kunnen worden voorzien in het GLB strategisch -plan. Een aantal raadsorganisaties menen dat de aanplant van hoogstamboomgaarden met GLB-middelen een ondersteuning is die niet wenselijk is, maar dat de aanplant van individuele hoogstambomen wel kan opgenomen worden in de lijst van VLIF-niet productieve investeringssteun, bijvoorbeeld in functie van landschapsinkleding van actieve landbouwbedrijven.
- De raden stellen maar een beperkte aandacht vast binnen het ontwerp GLB-SP-plan voor de verbinding tussen landbouw en samenleving en vragen om minstens aan te geven met welke andere instrumenten en beleidsinitiatieven kan gewerkt worden aan het vergroten van de publieke affiniteit met hedendaagse en toekomstige landbouwsystemen en hoe dit met het Vlaamse GLB strategisch plan wordt afgestemd (bv. 'Voedsel verbindt boer en burger' en Vlaamse voedselstrategie).

Het Vlaams bijenteeltprogramma (VBP) legt, binnen het subsidiekader opgelegd door Europa, vooral de focus op de honingbijen (het wordt ook vaak benoemd als 'Honingprogramma'). Binnen de imkerij groeit echter het besef dat honingbijen enerzijds en wilde bestuivers anderzijds niet zozeer met elkaar in competitie staan, dan wel in grote mate afhankelijk zijn van dezelfde factoren. Naast het Bijenteeltprogramma waarbinnen ze werkzaam zijn, hebben de Vlaamse imkerverenigingen zich verenigd in een 'Praktijkcentrum voor Bijen', waarin thematisch zowel op honingbijen als op de wilde bestuivers kan worden gewerkt. Dezelfde verschuiving vinden we terug bij sommige koepels waar ook de focus is verruimd van enkel honingbijen naar alle bijen. Binnen deze nieuwe mentaliteit wordt gewerkt aan biodiversiteit, bloeiboog, bermbeheer... en wordt voorrang gegeven aan acties die voor beide groepen voordelig zijn. De overheid zet in op waardevolle bloeiende planten die de bloeiboog die nodig is voor bestuivers te kunnen opvullen. Vanuit het Vlaams Bijenteeltprogramma (VBP) is recent een initiatief gelanceerd om met een deel van het budget aan steden en gemeenten

////////////////////////////////////

bijenbomen ter aanplant aan te bieden, welke mee waardevol zijn voor het creëren van een volwaardige bloeiboog.

In de operationele programma's groenten en fruit zijn subsidiabele investeringen opgenomen die direct gericht zijn op het verbeteren van de biodiversiteit en het beschermen van bestuivers. Zo kunnen producentenorganisaties bijvoorbeeld steun aanvragen voor bijenhoeven/insectenhoeven; zaaizaden voor bloemenranden, plantgoed voor heggen, hagen en houtkanten en andere landschapselementen; machines voor onderhoud landschapselementen en bloemenranden en gebruik van milieuvriendelijke en biologische gewasbeschermingsmiddelen en -technieken.

Binnen de groene architectuur en de overige pijler 2-interventies zullen heel wat interventies een gunstige invloed hebben op de leefomstandigheden van wilde bestuivers en de overlevingskansen ervan verhogen door het stimuleren van bepaalde gewassen of bepaalde bloem- en kruidenmengsels en van bepaalde technieken, door het terugdringen van het gebruik van gesynthetiseerde chemische gewasbeschermingsmiddelen, door het verbinden van landschapselementen, enz. Hierbij kan gedacht worden aan o.a. volgende interventies:

- ecoregelingen 1.5 'Behoud meerjarig grasland', 1.6 'ecologisch beheerd grasland', 1.8 Teelt van milieu-, biodiversiteitsvriendelijke en/of klimaatbestendige gewassen ('ecoteelten'), 1.10 'Bufferstroken', 1.11 'Mechanische onkruidbestrijding', 1.13 'gewasrotatie met vlinderbloemigen', 1.15 'Precisielandbouw 1.0' en 1.9 'Voorzetting biologische landbouw';
- agromilieuklimaatmaatregelen: beheerovereenkomsten (interventies 3.8, 3.9 en 3.10), de interventies 3.1 'Van tijdelijk naar blijvend grasland', 3.2 'Teelt van milieu-, biodiversiteitsvriendelijke en/of klimaatbestendige gewassen (meerjarige ecoteelten)', 3.4 'Omschakeling biologische landbouw', 3.5 'AMKM meerjarige bloemenstrook in de fruitteelt' en 3.7 'onderhoud boslandbouwsystemen';
- steun voor niet-productieve investeringen (interventie 3.26).

Ook de normen en eisen die in de conditionaliteit opgenomen zijn hebben een positief effect op de bescherming en het herstel van de leefomgeving van wilde bestuivers, in het bijzonder GLMC 1, GLMC 2, GLMC 4, GLMC 7, GLMC 8a, GLMC 8b, GLMC 8c, GLMC 9 en GLMC 10.

Via vorming en advies wordt ingezet op sensibilisering en kennisopbouw. In de vorming is er in het huidige GLB al veel aandacht voor bestuivers en waardplanten. Er worden tal van opleidingen gesubsidieerd rond imkerij, bestuivers en het belang van waardplanten. Dat zal in het nieuwe GLB strategisch plan niet anders zijn. Ook in de advisering wordt er aandacht aan besteed, aangezien advisering rond de Europese habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG) een van de aangeboden adviesonderwerpen is. Verder zetten de demonstratieprojecten via de verschillende thematische oproepen in op de 9 specifieke GLB-doelstellingen, waaronder het leveren van een bijdrage tot het ombuigen van biodiversiteitsverlies en het beschermen van de biodiversiteit.

Zoals vermeld in hoofdstuk 2 van het GLB-plan (onder noden N13 en N15) wordt het behoud van de grote diversiteit aan lokale hoogstamfruitrassen via een Vlaamse subsidie aan de Nationale Boomgaardenstichting vzw (buiten het GLB) ondersteund en gebeurt ondersteuning voor de aanleg van (houtige landschapselementen,) hoogstamboomgaarden (en knotbomen) voor particulieren vaak op lokaal (provinciaal of gemeentelijk) niveau. Binnen de aanleg van boslandbouwsystemen onder de interventie 3.26 niet-productieve investeringen en binnen de interventie 3.7 'onderhoud boslandbouwsystemen' is steun mogelijk voor respectievelijk de aanplant en onderhoud van

Daarnaast wijzen ze op het risico op onbedoelde effecten wanneer interventies elkaars beoogde effecten tegenwerken (o.a. in de groep van jonge landbouwers enerzijds en biolandbouwers anderzijds).

Het Vlaamse GLB strategisch plan zet de beperkte Europese GLB- middelen in ter verwezenlijking van de negen specifieke doelstellingen van Verordening (EU) 2021/21115. Naast de basisinkomenssteun voor duurzaamheid kan het inkomen van landbouwers aangevuld worden met de aanvullende herverdelende inkomenssteun voor duurzaamheid en de steun voor het uitvoeren van ecoregelingen en agromilieuklimaatmaatregelen (inclusief beheerovereenkomsten).

Vlaanderen voorziet in mechanismen om de rechtstreekse inkomenssteun aan landbouwers gelijkmatiger en doelgerichter te verdelen via de definitie actieve landbouwer, interne convergentie, plafonnering van betalingen ('capping') en een aanvullende herverdelende inkomenssteun. De nood aan herverdeling is, zoals de raden opmerken, in Vlaanderen minder groot dan gemiddeld genomen in de rest van de EU. Het vormt evenwel een verplichting vanuit de Europese regelgeving om 10% van de middelen voor rechtstreekse betalingen voor de herverdelende betaling voor te behouden. Gezien de relatief goede verdeling in Vlaanderen, beperkt het GLB-plan zich in Vlaanderen effectief tot deze 10%. Daar waar de eerst ingediende versie van het GLB Strategisch Plan echter een herverdelende betaling voorzag voor het subsidiabel landbouwareaal tussen 10 en 30 hectaren (en niet voor de eerste 10 hectaren, om onbedoelde effecten te vermijden), wordt op aandringen van de Europese Commissie voor de volledig eerste 30 hectaren een herverdelende betaling voorzien. Daarnaast wordt, zoals initieel al voorzien was, de mogelijkheid met betrekking tot plafonnering ('capping') maximaal ingevuld. De steunmaatregelen voor jonge landbouwers en biolandbouwers is in het finale plan nog versterkt (zie 2.1 en 2.3). De combinatie van de verschillende genoemde interventies en mechanismen resulteert in een geschatte resultaatindicator voor herverdeling, nl. R.6, van 101,5% tegen 2026. Een R.6 van groter dan 100% komt tegemoet aan de vraag van de Europese Commissie. Een R.6 > 100% impliceert dat een hoger bedrag aan rechtstreekse betalingen per ha terecht komt bij de bedrijven met een bedrijfsareaal lager dan het gemiddelde bedrijfsareaal in Vlaanderen. Een sterke definitie voor 'actieve landbouwer' moet er mee voor zorgen dat de onbedoelde effecten van de herverdeling opgevangen worden.

3.2. Gekoppelde inkomenssteun gespecialiseerde vleesveehouderij

- Een aantal raadsorganisaties erkennen de interventie 'gekoppelde inkomenssteun gespecialiseerde vleesveehouderij' als een belangrijk verduurzamend instrument met positieve effecten die ten bate moet komen van de beoogde professionele doelgroep. De instapvoorwaarden moedigen de vleesveehouders aan om blijvend grasland als koolstof-sink aan te houden en zoveel mogelijk in eigen voeder (incl. eiwithoudende gewassen) te voorzien. Ze ondersteunen de instapdrempel van minstens 14 kalvingen. Ze merken op dat binnen de gekoppelde steunvoorziening een degressief bedrag wordt voorzien naargelang het aantal dieren op het bedrijf. Dit zou ertoe leiden dat de professionele vleesveehouder relatief gezien minder ondersteuning verkrijgt, terwijl de voorwaarden in het kader van weidegang al een drempel voor vleesveebedrijven betekent. Ze vragen de interventie haalbaar en betaalbaar te implementeren en voor de verderzetting van het gekende huidige mechanisme achter de maatregel.

4. Groene architectuur

In dit deel worden de areaalgebonden aspecten van de groene architectuur behandeld. Niet-areaalgebonden interventies die mee bijdragen worden behandeld in rubriek 5.

- Om de economische functie van de basisinkomenssteun voor duurzaamheid te garanderen, onderschrijven de raden (met onthouding van enkele milieuroorganisaties) een focus op een stimulerend beleid aanvullend op de conditionaliteit.
- Een aantal raadsorganisaties appreciëren het aanmoedigend aspect van ecoregelingen en agromilieuklimaatmaatregelen (AMKM) (inclusief beheerovereenkomsten), alsook het brede keuzepalet en de engagementniveaus (waarvoor aangepast steunbedragen nodig zijn) binnen de ecoregelingen en AMKM. Deze aanpak is noodzakelijk om het geheel van deze stimulerende maatregelen te doen werken en de participatiegraad te verhogen.

Andere raadsorganisaties stellen dat een goed werkende groene architectuur vertrekt van de volgende gelaagde principes. In de eerste pijler zetten randvoorwaarden (eerste etage) de milieugebruiksruimte op scherp waarbinnen landbouwactiviteit in Vlaanderen kan ontwikkeld worden. De eerste pijler levert daartegenover via directe steun en de ecoregelingen (tweede etage) de drijfkracht om op boer-inclusieve manier garant te kunnen staan voor basisnatuur- en basismilieukwaliteit. Het is op basis van deze etages uit de groene architectuur, die het potentieel tot generieke opschaling hebben, dat de biodiversiteitscrisis in landbouwgebied moet kunnen gekeerd worden en milieukwaliteit geborgd. In de tweede pijler (derde etage) richten interventies als de niet-productieve investeringen (NPI's), AMKM's (inclusief beheerovereenkomsten) zich op een hoger ambitieniveau dan de randvoorwaarden en de ecoregelingen. Dat betekent dat ook doelen scherper worden gesteld en een focus op gebieds- en soortgerichte terreinmaatregelen gewenst is. Ze stellen dat courante landbouwpraktijken onder vrijblijvende subsidievoorwaarden in ecoregelingen de globale additionele meerwaarde van ecoregelingen naar beneden trekt en ten koste gaan van het budget dat naar meer doelmatige ecoregelingen had kunnen gaan met aantoonbare meerwaarde voor biodiversiteit en milieu t.o.v. de referentiesituatie.

- De raden vragen om dit GLB uit te rollen in het perspectief van de Europese 'carbon farming' plannen en met aandacht voor de compatibiliteit van de maatregelen met een toekomstige koolstofmarkt.

De lat voor de conditionaliteit ligt aanzienlijk hoger in vergelijking met het huidige GLB. Het behouden van een gelijk speelveld op Europees vlak zodat de (Vlaamse) landbouwers op de eengemaakte markt hun concurrentiepositie kunnen behouden, is een essentieel element bij de onderhandeling en goedkeuring door de Europese Commissie van de (verplichte) conditionaliteit binnen het GLB. Via ecoregelingen en agromilieuklimaatverbintenissen worden de landbouwers aangemoedigd om verdere inspanningen te leveren die het wettelijk kader overstijgen. Vanaf de conditionaliteit bouwt het Vlaamse GLB strategisch plan verder aan de groene architectuur via stimulerende ecoregelingen en agromilieuklimaatmaatregelen (AMKM's) (inclusief beheerovereenkomsten). Het aanbod aan ecoregelingen en AMKM is opgesteld zodat er een keuzepalet is met verschillende ambitieniveaus. Het opdoen van eerste ervaringen met laagdrempelige maatregelen betekent een leerschool voor de meeste landbouwers en is een opstap naar verdergaande engagementen. Tegelijkertijd bieden de

////////////////////////////////////

vrijwillige maatregelen een kader om landbouwers die ook al in het verleden inspanningen leverden die verder gaan dan het wettelijk kader, hierop verder te laten inzetten. Een getrappt systeem waarbij hogere vergoedingen gekoppeld zijn aan zwaardere inspanningen (zowel binnen de ecoregelingen als de AMKM's), werkt drempelverlagend voor de landbouwers om in dergelijke vergoedingssystemen te stappen.

Er is nog geen Europees kader voor de certificering van koolstofopslag, de ontwerpvoorstellen worden nog dit jaar verwacht. Ondertussen wordt er in Vlaanderen, door middel van het project Carbon Counts, een roadmap opgemaakt voor de implementatie van koolstoflandbouw. In deze roadmap worden knelpunten, opportuniteiten en behoeftes voor een Vlaamse koolstofmarkt in kaart gebracht en vertaald naar een stappenplan om een Vlaamse koolstofmarkt binnen de landbouwsector uit te rollen. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan bestaande initiatieven voor koolstofopslag via de private markt en via steunmaatregelen vanuit de overheid zoals de ecoregelingen van het GLB.

De interventie over voedermanagement wordt behandeld onder 4.2 ecoregelingen. Deze interventie werd omgezet van een AMKM naar een ecoregeling (interventie 1.17) omdat de Verordening (EU) 2021/2115 betalingen per dier onder artikel 70-interventies niet toelaat.

4.1. Conditionaliteit

- Een aantal raadsorganisaties vragen om gold plating te vermijden en de 'randvoorwaarden', conditionaliteit genoemd in het nieuwe GLB, conform het Europees kader te implementeren. De raden vragen oog te hebben voor kleine (bio-)bedrijven. Ze stellen vast dat het ontwerpplan geen gebruik maakt van de mogelijkheid in de verordening om in een uitzondering te voorzien op de conditionaliteit over gewasrotatie (GLMC 7) en niet-productieve elementen voor kleine bedrijven (i.e. areaal bouwland <10 ha). De raden wijzen op mogelijk ingrijpende gevolgen voor de betrokken bedrijven en vragen om van de uitzonderingsclausule gebruik te maken om verfijningen aan te brengen.
- De raden vragen om voor GLMC 1 te verduidelijken wat de oppervlakte blijvend grasland en de ratio was in 2018 (de referentiesituatie), aan te geven wat de huidige situatie (anno 2021) is, een doorrekening te maken van het feit dat er een marge is van 5% (wat zijn de gevolgen voor onder andere de LULUCF-balans indien deze marge wordt benut), te expliciteren hoe deze mogelijke negatieve impact gemitigeerd zal worden en te expliciteren op welke manier blijvende graslanden onder GLMC 1 beheerd kunnen worden en de impact daarvan op de koolstofbalans te berekenen. Een aantal raadsorganisaties vragen om de tijdelijke graslanden die worden omgezet naar blijvende graslanden onder de interventie 3.1 'Van tijdelijk naar blijvend grasland' niet te laten meetellen bij de berekening van de maximale toegestane procentuele daling van GLMC 1. Dit om te voorkomen dat historisch en ecologisch waardevol blijvend grasland bijkomend gescheurd wordt als broekzak-vestzak operatie. Andere raadsorganisaties stellen dat de combinatie van GLMC 1 en de stimulerende maatregelen in de ecoregelingen en de AMKM een positief resultaat zullen betekenen op het areaal blijvend grasland en de bijhorende doelstellingen. Ze menen dat de huidige bescherming en beleid van (blijvende) graslanden een voldoende evenwicht omvat tussen het economische en ecologische belang van de graslanden in Vlaanderen. Een aantal raadsorganisaties vragen een verbod op bemesting, het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en het scheuren van grasland in Natura 2000-gebieden, het Vlaams

Ecologisch Netwerk en natuurgebied op het gewestplan op te nemen in de GLMC's. Andere raadsorganisaties stellen dat een bijkomend verbod opnieuw voor een grote economische impact kan zorgen op de aanwezige landbouwbedrijven en dat het positief is om landbouwers via de groene architectuur ook in deze gebieden te stimuleren te kiezen voor minder bemesting of geen gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

- Een aantal raadsorganisaties zijn van mening dat het GLB-plan vaag blijft over hoe het minimum aan niet-productief areaal op bedrijfsniveau onder GLMC 8 zal worden ingevuld en welke focus deze areaaluitbreiding moet krijgen in lijn met principes rond 'space for nature' uit de 'Van boer tot bord'-strategie en in het teken van de versterking en buffering van evidentie natuurlijke structuren. Ze vragen dat de 4% van het landbouwareaal aan niet-productieve elementen volgens GLMC 8a effectief op het terrein wordt waargemaakt, enerzijds door het inschrijven van de kleine landschapselementen in de perceelsregistratie, anderzijds door een doelmatiger, controleerbare formulering van de eisen in het plan m.b.t. landschapselementen. Daarbij dient gegarandeerd dat openbaar domein bv. niet wordt meegeteld.

Andere raadsorganisaties menen dat de voorgestelde keuzemogelijkheid voor de invulling van GLMC 8a cruciaal is. Ze vragen, naast de optie van 4% niet-productieve elementen inclusief braak of optie 3% niet-productieve elementen inclusief braak aangevuld tot 7% van het landbouwareaal met vanggewassen tegen een wegingsfactor van 0,3 of stikstofbindende gewassen, ook de optie uit de Verordening te voorzien waarbij ecoregelingen en vlinderbloemigen mee kunnen ingezet worden om aan de minimumvereisten te voldoen.

De raden vragen dat de bio-hectarepremies voor biologische landbouw berekend worden op basis van het volledige areaal bouwland, inclusief de 4% niet-productieve elementen van GLMC 8a.

Een aantal organisaties merken op dat de elementen die onder de beschrijving van GLMC 8b (behoud van landschapselementen) worden opgelijst niet alle in het natuurvergunningbesluit opgelijste elementen omvatten en vragen de volledige lijst van het besluit op te nemen onder GLMC 8b in het strategisch plan. Andere organisaties gaan niet akkoord met GLMC 8b omdat de opname van de verplichtingen (verboden of vergunningsplicht) vanuit het natuurdecreet in de conditionaliteit tot gevolg heeft dat een landbouwer bij een overtreding dubbel gesanctioneerd wordt (via een korting op de premies als via een proces-verbaal vanuit het Agentschap Natuur en Bos).

Een deel van de raadsorganisaties stellen dat het absoluut essentieel blijft het landbouwpotentieel te vrijwaren van invasieve soorten zoals akkerdistel en te voorkomen dat er zwaarder (chemisch) moet ingegrepen worden bij hoge aanwezigheid van invasieve soorten. Het hanteren van de bestrijdingsplicht van invasieve soorten akkerdistel in de conditionaliteit en daarbuiten is hiervoor het meest geschikt en de mogelijkheid om dit chemisch te doen essentieel is, zowel vanuit het oogpunt van praktische haalbaarheid als vanuit het oogpunt van effectiviteit. Andere raadsorganisaties zijn van mening dat het noodzakelijk is de verplichte bestrijding van akkerdistel in de conditionaliteit te schrappen en vragen de voorwaarde tot bestrijding van invasieve plantensoorten (GLMC 8d) o.b.v. recente wettelijke en wetenschappelijke inzichten te actualiseren. Ze stellen dat de verplichte distelbestrijding in de randvoorwaarden via GLMC 8d (en de controles daarop) tot een contraproductief effect leidt op biodiversiteit en niet meer gestoeld is op enige rechtsgrond voor wat betreft distelbestrijding. De GLMC gaat volgens hen in het

- Europees kader over invasieve exoten en wordt in het GLB-plan oneigenlijk verruimd tot akkerdistel die niet tot de invasieve exoten behoort.
- Een aantal raadsorganisaties vragen een bijsturingsmechanisme in te bouwen binnen het systeem van de conditionaliteit wanneer blijkt dat hun toepassing onvoldoende de doelen kan borgen en/of wanneer hun registratie en rapportering tekortschiet en zodat bijgestuurde beleidskaders met impact op randvoorwaarden worden ingekanteld. In concreto vragen ze rekening te houden met evaluaties en aanbevelingen van het erosiebeleid in Vlaanderen en de karteringsoefening van de veen- en moerasgebieden buiten de Natura2000-gebieden die in landbouwgebruik zijn. Ze vragen tevens de ecoregeling erosie voor oranje percelen in te kantelen in de conditionaliteit. Andere raadsorganisaties vragen nauwgezet af te wegen in hoeverre laattijdige aanbevelingen uit evaluaties in 2022 nog aanleiding kunnen geven tot bijstellingen in de onderdelen van de groene architectuur. De laattijdigheid van de evaluatie mag de begunstigden niet impacteren en de ruimte voor stimulerende maatregelen moet behouden blijven. Inzake erosie benadrukken ze dat het cruciaal is dat landbouwers uit een maatregelpakket kunnen kiezen op basis van eigen expertise. Om draagvlak en motivatie bij de landbouwers hoog te houden, aanvaarden ze niet dat maatregelen die vooraf aangekondigd worden als vrijwillige maatregelen omgezet worden naar verplichtende maatregelen en aanvaarden ze geen bijkomend teeltverbod. Ze vragen te blijven werken met een vrijwillig beleid met stimuli en pleiten ervoor om een meerjarige beheerovereenkomst erosie te behouden.
 - De raden dringen aan op duidelijkheid omtrent de sociale conditionaliteit.

De conditionaliteit van het GLB-plan is opgesteld binnen de bepalingen van het kader van de Verordening (EU) 2021/2115. De conditionaliteit bestaat uit de GLMC's die verder uitgewerkt zijn in het GLB-plan en de beheereisen (RBE's) vermeld in Annex III van Verordening (EU) 2021/2115. In het GLB-plan zijn geen uitzonderingen opgenomen voor GLMC 7 en 8 zoals voorzien in de Verordening. Biologische landbouwers die gecertificeerd zijn overeenkomstig Verordening (EU) 2018/848 worden wel verondersteld aan de GLMC-norm inzake gewasrotatie (GLMC 7) te voldoen. Biodiversiteit op het landbouwbedrijf is een aandachtspunt voor elk landbouwbedrijf ongeacht de omvang (GLMC 8).

In hoofdstuk 3 van het GLB-plan zijn voor GLMC 1 'instandhouding van blijvend grasland op basis van een verhouding blijvend grasland ten opzichte van het landbouwareaal' de van toepassing zijnde bepalingen geëxpliciteerd, inclusief de referentiegegevens voor 2018. De maximale ratiotaling t.o.v. de referentieratio van 2018 is verstrengd en beperkt tot 3% (in plaats van 5%). De referentieratio 2018 bedraagt 27,39%. Voor 2021 bedroeg de ratio 27,37%, wat overeenkomt met een daling ten opzichte van de referentieratio met 0,07%. Bij omzetting van grasland naar akkerland wordt in de LULUCF-balans een koolstofverlies van -20 ton C/ha aangerekend over een periode van 20 jaar. De berekeningswijze van het areaal blijvend grasland is vastgelegd in de gedelegeerde verordening (EU) 2022/126 van de Commissie van 7 december 2021. Het omzetten van historisch permanent grasland en ecologisch waardevol blijvend grasland die onder de bescherming van de natuurwetgeving vallen, leidt tot sancties in het kader van de conditionaliteit op basis van de beheerseisen voortvloeiend uit de vogel- en habitatrictlijn. De opgelegde voorwaarden voor het behoud van blijvend grasland op zowel perceelniveau als bedrijfsniveau bij de interventie (AMKM) 3.1 'Van blijvend naar tijdelijk grasland' moeten ervoor zorgen dat er geen compensatie mogelijk is zodat een netto toename van het areaal blijvend grasland met de stimulerende maatregelen kan gerealiseerd worden.

////////////////////////////////////

spectrum in complementariteit met de 2^e pijler kunnen invullen (in casu extensivering en vernatting van grasland). Ze vinden de ecoregelingen rond extensief grasland niet toereikend om hun toegedichte meerwaarde voor biodiversiteit te kunnen realiseren en dat er ecoregelingen ontbreken die op generieke basis natuurlijke structuren en waterlopen bufferen en of versterken met basisbiodiversiteit om de doelen inzake leveren van basisnatuur- en milieukwaliteit te kunnen borgen.

- Een aantal raadsorganisaties appreciëren de voorgestelde voedermanagementmaatregel in het Vlaams strategisch plan. Andere raadsorganisaties betreuren dat voor de urgente zaken inzake reduceren van niet-CO₂-broeikasgasemissies van veehouderij niet via meerdere oplossingssporen tegelijk aan reductie wordt gewerkt binnen het GLB, inclusief de meest efficiënte op klimaatvlak. Ze stellen dat maatregelen die sturend werken binnen een volumebeleid qua aantal dieren en zo het probleem bij de bron aanpakken, ontbreken en dat maatregelen m.b.t. methaanemissie via het voeder vragen om een holistische overweging bij het toegestane reductiepotentieel omdat deze technische maatregelen in de praktijk mogelijk slechts een gedeelte van de theoretische reductiepercentages halen.

De Europese GLB-verordeningen laten niet toe om in de vergoeding een incentiviserende component op te nemen. De vergoeding moet gebaseerd zijn op de extra kosten en het gederfde inkomen als gevolg van de verbintenis, eventueel aangevuld met een transactiekost.

Bij de budgettoekenning per ecoregeling werd de output ingeschat aan de hand van historische gegevens waar beschikbaar, de berekening op basis van de gemaakte kosten/gederfd inkomen en experteninschatting. Hierbij werd steeds vooropgesteld dat beschikbare middelen optimaal worden ingezet om de verschillende doelstellingen en vooropgestelde targets te behalen. De verwachte output werd zo goed mogelijk ingeschat. Het systeem voor ecoregelingen is een nieuw mechanisme dat nog veel onzekerheden met zich meebrengt. Gebruik van de middelen in pijler 1 van het GLB heeft een grotere risico op verlies van middelen dan in pijler 2 (waar men 3 jaar de tijd heeft om een gealloceerd budget te besteden). Er is wel een (beperkte) flexibiliteit tussen de ecoregelingen onderling en zelfs tussen de ecoregelingen en de basisinkomenssteun om in een bepaald jaar een tekort in het gealloceerd budget op te vangen in het geval van een overschot bij een andere ecoregeling/ basisinkomenssteun.

De verplichte conditionaliteit (alle GLMC's) bevat verplichtingen die bij te dragen aan basis natuur- en milieukwaliteit. De ecoregelingen zijn interventies die conform de Verordening (EU) 2021/2115 vrijwillig moeten aangeboden worden aan de landbouwer en verder gaan dan de conditionaliteit en de wettelijke verplichtingen. Het Vlaamse pakket aan ecoregelingen heeft als doel goede praktijken met milieu- klimaat- en natuurbaten op bredere schaal te stimuleren. Heel wat ecoregelingen vinden hun oorsprong in praktijken die in de biologische landbouw worden toegepast. Door de agro-ecologische principes uit de biologische landbouw te stimuleren en zo breed mogelijk inzetbaar te maken, kan het effect ervan via het inzetten van ecoregelingen wél groot zijn. Het gaat dan onder meer over de ecoregelingen met betrekking tot organische koolstof (interventie 1.7) en vruchtafwisseling (interventie 1.13). De ecoregeling 1.6 actie 2 'Ecologisch beheerd grasland-begrazing' gaat bovendien verder dan de voorwaarden voor biologisch grasland. In tegenstelling tot de berekening van de veebezetting op bedrijfsniveau bij biologische bedrijven, zijn de voorwaarden van de ecoregeling immers van toepassing op de deelnemende percelen op elk moment van het jaar.

//

Bij de implementatie van de interventies voor de 'Teelt van milieu-, biodiversiteitsvriendelijke en/of klimaatbestendige gewassen' wordt rekening gehouden met de bestaande praktijken zodat deze interventies verder gaan dan wat gangbaar is. Nieuwe teelten kunnen opgenomen worden als ze praktijk klaar zijn en ook verwijderd worden als deze geen ondersteuning meer nodig hebben.

In het algemeen hebben maatregelen gericht op de evolutie van graslanden naar een hogere biodiversiteits-typering baat bij een langere termijnopvolging. In die zin kan de ecoregeling 1.6 'extensief beheerd grasland' gezien worden als een eerste stimulerende stap. Een verbintenis van een ecoregeling kan opgevolgd worden door beheerovereenkomsten met nog strikere voorwaarden.

Steun voor investeringen die kunnen ingezet worden voor de vernatting van grasland worden voorzien binnen VLIF niet-productieve investeringen (interventie 3.26). Het gaat hierbij over bijvoorbeeld plasdras pompen, regelbare stuwen, investeringen voor wetlands en de omvorming van gewone drainage naar peilgestuurde drainage, infiltratie drainagesysteem of onderwaterdrainage of drukdrainage. Verrnatte graslandpercelen kunnen ook in aanmerking komen voor ecoregelingen wanneer ze voldoen aan de subsidievoorwaarden, zoals bijvoorbeeld ecoregeling 1.5 'Behoud blijvende grasland', AMKM 3.1 'Van tijdelijk naar blijvend grasland' en de beheerovereenkomsten onder interventies 3.8, 3.9 en 3.10.

Op basis van GLMC 4, die aangescherpt werd tijdens de onderhandelingen met de Europese Commissie, zullen landbouwers langs alle waterlopen een strook van minstens 3 meter pesticidevrij moeten houden, boven op de verplichtingen inzake bufferstroken opgenomen in het waterwetboek. Daarnaast zijn er verschillende stimulerende ecoregelingen die inzetten op het versterken van de natuurlijke structuur, het bufferend vermogen (bv. ecoregelingen 1.5 en 1.6 rond grasland, ecoregeling 1.10 bufferstroken...) maar ook (in pijler 2) agromilieuklimaatmaatregelen zoals de beheerovereenkomsten en bv. de niet-productieve investeringssteun voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers. De ecoregelingen worden generiek in Vlaanderen ingezet en kunnen gedurende opeenvolgende jaren afgesloten worden wat de doelstellingen, inclusief biodiversiteit, ten goede moet komen. Het succes van de stimulerende maatregelen zal afhangen van de mate waarin landbouwers hierop intekenen. Zoals toegelicht in hoofdstuk 2 en 3 levert het GLB een bijdrage aan de klimaat-, milieu- en natuurdoelen en wordt ook buiten het GLB hierop ingezet. Een effectieve en efficiënte advisering (zie 5.3 AKIS) zal dit mee bewerkstelligen.

De voedermanagementmaatregel (vroegere AMKM 3.3 omgezet naar interventie 1.17 onder de ecoregelingen) is uitgebreid met een maatregel voor vleesvee en beperkt zich niet langer tot melkvee. Deze ecoregeling gaat over nieuwe voederpraktijken met een reducerend effect op methaanemissies die nog beperkt tot niet toegepast worden in de sector. De voedermaatregelen gaan verder dan de bestaande gangbare voederpraktijken. De interventie moet toegepast worden op bedrijfsniveau.

In het ontwerp strategisch plan zijn naast de ecoregeling 1.17 voedermanagement ook verschillende interventies opgenomen die bijdragen aan het verminderen van de niet-energetische emissies van veehouderij. De ecoregeling 1.8 'ecoteelten' stimuleert het inzetten van alternatieve eiwitbronnen voor diervoeding. De interventies voor het stimuleren van biologische landbouw impliceren eveneens een stimulans voor de dierlijke biologische productie. Vanuit de VLIF productieve investeringen worden investeringen in kader van de emissiereductie verhoogd gesubsidieerd. De steun voor brongerichte AEA-systemen, net als gesloten externe mestopslag en ook de randapparatuur van de pocketvergisting, dragen bij aan de reductie van niet-energetische broeikasgassen. Verschillende

interventies die inzetten op innovatie, digitalisering, advies en kennisdoorstroming (bv via vorming en advies, demonstratieprojecten, EIP, samenwerking, VLIF innovatie...) kunnen eveneens een belangrijke bijdrage leveren. Ook de gekoppelde inkomenssteun voor gespecialiseerde vlesveehouderij kan een positief effect hebben door het extensiverende effect van de opbouw van de interventie, zoals beschreven in de interventiefiche.

4.3. Agromilieuklimaatmaatregelen (inclusief beheerovereenkomsten) (pijler 2)

- Een aantal raadsorganisaties wijzen erop dat het design van de AMKM een correcte vergoeding voor deze maatschappelijke diensten door de actieve landbouwer moet waarborgen.
- Sommige raadsorganisaties vragen de interventie 3.9 'BO's onderhoud van houtige kleine landschapselementen (KLE's) open te trekken naar het hele landbouwgebied en gaat akkoord met de gebiedsgerichte aanpak van de interventies 3.8 en 3.10 'BO's soortenbescherming' die past in de logica van een getrapte groene architectuur. Ze vragen om op basis van monitoring na te gaan of een uitbreiding van de BO's soortenbescherming naar belendende gebieden aan te bevelen is. Andere raadsorganisaties vragen om naast de interventie 3.9 ook de interventie 3.8 'BO's bufferen van kwetsbare natuur of natuurlijke elementen of het creëren van ecologische verbindingen' geografisch maximaal gebiedsdekkend en onderbouwd in te vullen, opdat de voordelen op het vlak van milieu en biodiversiteit op een zo ruim mogelijk geografisch gebied maximaal kansen zouden kunnen krijgen. Hierbij dient de planmatigheid en onderbouwing door de VLM-bedrijfsplanners gewaarborgd te worden. Ze vragen wat de reden is voor de gebiedsdekkende steun voor de aanleg van kleine landschapselementen (VLIF) terwijl de steun voor het onderhoud zich toespitst op focusgebieden.
- Een aantal raadsorganisaties stellen dat de vernauwde scope van de beheerovereenkomsten waarbij resoluut gekozen wordt voor biodiversiteitsmaatregelen een druk legt op de andere interventies binnen de AMKM en ecoregelingen doordat de afgestoten maatregelen uit het verleden in die interventies opgenomen moeten worden. Het is belangrijk om opnieuw erosiemaatregelen te voorzien binnen het kader van de beheerovereenkomsten, zodat de landbouwer op consequente maatregelen en de betreffende aanspreekpunten kan rekenen.
- Voor de interventie 3.11 'antibiotica-reductie' zijn de raden voorstander van progressieve steunbedragen naargelang hogere resultaatniveau's en pleiten ze voor een stimulerend beleid dat de inspanningen erkent van voorloper-bedrijven inzake antibiotica-reductie op basis van een jaarlijkse objectieve benchmarking. Ze merken op dat interventie zich toespitst op varkens-, pluimvee- en kalverbedrijven, terwijl de interventie rond dierenwelzijnslabels toegankelijk is voor alle actieve landbouwers met een actief veebeslag.

De berekening van de steunbedragen voor de agromilieuklimaatmaatregelen is conform de Verordening (EU) 2021/2115 gebaseerd op de extrakosten en het gedeerdde inkomen als gevolg van de verbintenis eventueel aangevuld met een transactiekost en is gecertificeerd door een onafhankelijke instantie.

Het GLB-plan bepaalt bij de interventies van de beheerovereenkomsten (interventies 3.8, 3.9 en 3.10) dat de beheerovereenkomsten moeten gelegen moeten zijn binnen de beheergebieden die vastgelegd worden in de Vlaamse wetgeving en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad en dat ze

////////////////////////////////////

4.4. Combineerbaarheid van interventies

- De raden merken op dat een helder overzicht van de combineerbaarheid van de verschillende interventies noodzakelijk om de praktische uitwerking goed te doorgrond en ontbreekt.

Een overzicht van de combineerbaarheid van de verschillende coregelingen en agromilieuen klimaatmaatregelen is bij iedere interventie vermeld en is ook in tabelvorm als bijlage bij het plan gevoegd.

5. Niet-areaalgebonden interventies (pijler 2)

5.1. Overname en opstart – Generatiewissel – start to boer

- De raden vragen een proportionele stimulans voor de opstart/overname van kleinere landbouwbedrijven. VLIF-steun voor opstart of overname door jonge landbouwers zal in de nieuwe programmaperiode een verhoging kennen van de steunomvang in de hoogste categorieën: afhankelijk van het brutobedrijfsresultaat verhogen de bedragen namelijk van 55.000 naar 70.000 euro en van 70.000 naar 100.000 euro (interventie 3.28). Voor de opstart of overname van kleinere bedrijven blijft het steunbedrag van 40.000 euro ongewijzigd. De raden menen dat een proportionele stimulans of zelfs gelijkshakeling tot 70.000 euro voor deze bedrijven mogelijk moet zijn.
- De raden benoemen de interventie 3.29 'VLIF Opstart van of omschakeling naar een toekomstgerichte duurzame ondernemingsstrategie op een landbouwbedrijf' als een beloftevol instrument om nieuwe en andere wegen in een bedrijfsvoering in te slaan en beklemtonen het belang van een doordacht en degelijk businessplan dat een leefbaar, actief landbouwbedrijf als finaliteit legitimeert. Ze missen hierbij bredere, integrale visie over welke nieuwe bedrijfsstrategie-en en verdienmodellen het instrument wil stimuleren en hoe dit instrument zal inspelen op de economische uitdagingen van de landbouwsector, op de huidige en toekomstige noden van de maatschappij en van de consument. Ze stellen vast dat de bepaling van het steunbedrag en de verwachting ten aanzien van potentiële aanvragers vaag blijft. De raden waarderen dat een gedeeltelijk omschakeling in de bedrijfsvoering voor ondersteuning in aanmerking komt, maar menen wel dat de verhouding van de inkomsten uit de omschakeling ten opzichte van de initiële bedrijfsvoering binnen proportie moet blijven om recht te hebben op de omschakelingssteun.

Voor de bepaling van het steunbedrag voor de interventie 3.28 'VLIF opstart en overname door jonge landbouwers' wordt niet alleen rekening gehouden worden met economische omvang van een bedrijf, maar ook met het aantal bedrijfsleiders. Alle bedrijven met slechts één jonge bedrijfsleider zullen bevoordeeld worden. De steunbedragen zijn bepaald op basis van historische data.

In het GLB-plan is er voor gekozen niet op voorhand eenduidige vast te leggen welke verdienmodellen wel of niet in aanmerking komen voor interventie 3.29 'Opstart van of omschakeling naar een toekomstgerichte duurzame ondernemingsstrategie op een landbouwbedrijf' en dit naar analogie met de interventie 3.20 'VLIF innovatieve investeringen voor verdere verduurzaming op

landbouwbedrijven' en 3.21 'VLIF innovatieve groene investeringen op landbouwbedrijven' waar ook niet ex-ante bepaald wordt welke innovaties in aanmerking komen. Zoals aangegeven in de interventiebeschrijving stimuleert interventie 3.29 landbouwers om via een doordacht businessplan te kiezen voor een veerkrachtig toekomstgericht en duurzaam verdienenmodel. De vernieuwde bedrijfsstrategie moet hun bedrijf veerkrachtig en toekomstgericht maken, de economische leefbaarheid van het bedrijf waarborgen en bijdragen aan het leveren van belangrijke diensten aan de samenleving. Hiermee stimuleren we bedrijfsleiders die een antwoord willen bieden en meewerken aan de maatschappelijke, ecologische en economische doelstellingen waarbij economie en ecologie hand in hand gaan. Het steunbedrag is een forfaitaire steun, waarbij wordt gewerkt met twee hoogten: 20.000 euro en 40.000 euro. Voor dergelijke steun moeten niet de reële kosten aangetoond worden, maar wordt forfaitair vergoed voor het uitvoeren van het businessplan.

5.2. Investeringssteun en agrovoeding

- De raden besluiten dat de interventies tot op een zekere hoogte in detail zijn uitgewerkt, maar dat de concrete uitvoering afhangt van VLIF-voorwaarden en keuzes die in het plan nog niet zichtbaar zijn gemaakt.
- De raden vragen een slagkrachtig, evenwichtig, toekomstgericht en veelsporig investeringsbeleid dat de integrale verduurzaming schraagt en waarbij het GLB beter aantoon op welke wijze het VLIF invulling geeft aan de volgende essentiële strategische kwaliteiten: effectiviteit, toekomstgerichtheid, slagkracht, en evenwichtigheid. Ze vragen bedrijfseconomische lock-in te vermijden en ondersteuning te bieden waar economische of ecologische behoeften bestaan om zulke lock-ins te doorbreken via reconversie of exnovatie'. Het investeringsbeleid moet de land- en tuinbouwers een zo breed mogelijke waaier aan kansen aanreiken, op voorwaarde dat de land- en tuinbouwers uitzicht hebben op een aantrekkelijk verdienenmodel en de effectiviteit inzake milieu- en klimaatdoelstellingen niet in het gedrang komt. Er moet voldoende budget zijn om via de productieve investeringslijnen de verdere modernisering van de sector te realiseren, in eerste instantie voor de economische en ecologische doelstellingen van het GLB, maar eveneens voor de specifieke bijkomende beleidskwesties op Vlaams niveau, waar aanvullende financiering voor dient ingepland te worden. Een slimme budgettaire verdeling moet gemaakt worden tussen niet-productieve, semi-productieve en zuiver productieve investeringslijnen (met inbegrip van juist gekozen steunpercentages).

Een aantal raadsorganisaties vragen te waarborgen dat het globale investeringsbeleid bijdraagt aan de verdere verduurzaming van de sector, waarbij blijvende aandacht moet blijven gaan naar de economische weerbaarheid van de sector. Hiervoor dient een grondige herverdeling van investeringslijnen tussen niet-productieve investeringssteun en productieve investeringssteun doorgevoerd te worden, waarbij de interventie niet-productieve investeringssteun ook steun moet geven aan semi-productieve investeringslijnen. Ze appreciëren de hogere steun die bij bepaalde investeringscategoriën aan jonge boeren gegeven wordt.

Andere raadsorganisaties vragen het VLIF te concipiëren als een transitiefonds dat congruent is met het opzet van de volledige groene architectuur om te verduurzamen volgens de principes van het ei-model. Ze vragen het sturend vermogen van VLIF aan te wenden om de milieudruk te laten dalen door in elk investeringsdossier het aspect daling van de milieudruk en de parameter gebied mee te nemen bij de goedkeuring van het dossier. Ze benadrukken het belang hiervan voor de

nieuwe generatie met het oog op een landbouwmodel dat de grenzen van de milieugebruiksruimte respecteert.

- Een aantal raadsorganisaties wijzen erop dat het aanmoedigend aspect van de ecoregelingen en agromilieuklimaatmaatregelen moet gegarandeerd worden door het behoud van een investeringsperspectief.
- Het is voor de raden niet duidelijk in het plan hoe de voorwaarden inzake irrigatie van artikel 74 van Verordening (EU) 2021/2114 invulling zal krijgen. De raden menen dat het VLIF slim ingezet moet worden in functie van duurzaam watergebruik en het bufferen van water en dat de nood aan een verhoogde focus op een daling van het primaire watergebruik tot uiting moet komen in de steunpercentages en de concrete voorwaarden voor subsidiëring van investeringen. Ze vragen daarbij (subsidievoorwaarden) specifiek aandacht voor het vermijden van potentiële negatieve effecten van peildalingen op natuurwaarden (goed nabuurschap).
- De raden wijzen erop dat de interventie 3.25 ‘Investerings voor duurzame verwerking en afzet van landbouwproducten’ steeds de betrokkenheid van en een voordeel voor de primaire producent impliceren.

De Vlaamse regering gelooft in de kracht van ondernemerschap. Het is aan de landbouwers om verantwoorde bedrijfskeuzes te maken in bedrijfsmodel. De overheid kan voorzien in landbouwers ondersteunen om verantwoorde keuzes in verdienmodel te maken en steun bieden voor de opmaak van een goed businessplan. Dit wordt via AKIS in het GLB-plan voorzien. De investeringssteun voorziet in triggers om de meest duurzame keuze te maken voor de noodzakelijke investeringen binnen zijn/haar verdienmodel en om de comparatieve nadelen tegenover andere regio’s omdat bepaalde investeringen in Vlaanderen verplicht opgelegd worden deels te compenseren. Bedrijven die grondig van verdienmodel willen veranderen (reconversie/exnovatie) worden volop ondersteund door het VLIF voor de noodzakelijke investeringen zowel via productieve investeringssteun als niet-productieve investeringssteun. De nieuwe interventie 3.29 ‘VLIF Opstart van of omschakeling naar een toekomstgerichte duurzame ondernemingsstrategie’ voorziet extra steun voor de opstart en omschakeling naar nieuwe bedrijfsstrategieën.

De verschillende investeringsinterventies bieden een brede waaier aan investeringsmogelijkheden en kansen op een aantrekkelijk verdienmodel en om ervoor te zorgen dat de effectiviteit inzake milieu- en klimaatdoelstellingen niet in het gedrang komen. Het instrument VLIF is een belangrijke trigger voor een daling in de relatieve milieudruk in de Vlaamse landbouw. De variërende steunpercentages en het selectiesysteem zorgen ervoor dat ingezet wordt op de meest duurzame investeringen. Investerings in het kader van biologische landbouw en de korte keten krijgen hierbij verhoogde aandacht. De ecologische grenzen op lokaal vlak worden bepaald door de omgevingsvergunning.

Het VLIF draagt ertoe bij dat bedrijven voldoende financiële draagkracht en een aangepaste bedrijfsstructuur aangepast hebben om te kunnen bijdragen aan de milieu- en klimaatdoelen en dus ook onder meer te kunnen inspelen op ecoregelingen en agromilieuklimaatmaatregelen. Via het selectiesysteem gericht op het bevoordelen van milieu- en klimaatinvesteringen draagt het VLIF bij aan de groene architectuur bijvoorbeeld door de verhoogde ondersteuning van machines die nodig zijn bij de uitvoering van ecoregelingen en AMKM’s (bv. machines mechanische onkruidbestrijding) en de milieu- en klimaatwinsten die bereikt kunnen worden via investeringen op het niveau van de

//

5.3. AKIS

- De raden beklemtonen het belang van het ontsluiten van innovatie en nieuwe inzichten op bedrijfsniveau. Daarbij is de koppeling tussen onderzoek en de boer van essentieel belang. Ze appreciëren het doordachte ontwerp van het kennis- en innovatiesysteem, waarbij de Europese Innovatiepartnerschappen (EIP) en de VLIFF-innovatiesteun zeer doelgericht innovatie op het landbouwbedrijf stimuleren alsook kennisdeling en samenwerking tussen landbouwers faciliteren. De raden menen dat de structurele ontsluiting van kennis en innovatie vanuit AKIS baat heeft bij een verdere modernisering van het vormingen-landschap. Om de structurele ontsluiting van kennis en innovatie te verzekeren, is het enerzijds van belang dat boeren blijven samenkomen in het kader van vorming en is het anderzijds wenselijk dat digitale vormings- en adviseringstoepassingen verder worden geoptimaliseerd. De raden vinden het positief dat vorming en advies gericht is op zowel de actieve landbouwers als op starters en pre-starters.
- De vormings- en adviesinterventies hebben voor de raden als centrale doel te maken dat de GLB-instrumenten zo goed als mogelijk ingepast kunnen worden in de bedrijfsvoering, indien de landbouwer dat wenst. De raden menen de interventies binnen de groene architectuur actieve aanmoediging via vorming en advies vergen en dat voor de nieuwe set aan beleidsmaatregelen in de groene architectuur (inclusief ecoregelingen voor biodiversiteit) nood is aan een actieve, effectieve en efficiënte aanmoediging, begeleiding/advisering en ondersteuning van de landbouwers.
Een aantal raadsorganisaties wijzen erop dat ook samenwerkingen tussen actieve boeren in het kader van ecoregelingen en agromilieuklimaatmaatregelen (inclusief beheerovereenkomsten) moet gefaciliteerd worden.
- De raden pleiten om binnen het vormingenlandschap ook aandacht te besteden aan de economische onderbouwing van nieuwe ondernemingsstrategieën binnen de landbouwsector.

Het hervormde AKIS is erop gericht om kennis en innovatie nog beter te ontsluiten naar de praktijk. De koppeling tussen onderzoek en boer gebeurt in de verschillende AKIS-interventies: demonstratieprojecten (interventie 3.12), EIP (interventie 3.17), vorming en advies (interventies 3.13 en 3.14). Het versterken van de linken tussen deze interventies is een belangrijk aandachtspunt. Zo is er de mogelijkheid dat landbouwers advies aanvragen bij een adviseur voor het samenstellen van een operationele groep om een EIP-project uit te voeren. Het voorbereidingstraject naar innovatie wordt op die manier ook ondersteund. Adviseurs zullen naast landbouwers ook een doelgroep zijn voor demonstratieprojecten, zodat nieuwe methoden een technieken nog beter ontsloten worden naar de praktijk. Om de doelgroep zo goed mogelijk te bereiken en structurele ontsluiting van kennis en innovatie te verzekeren, wordt ingezet op zowel activiteiten met fysieke aanwezigheid als op digitale toepassingen en vorming op afstand.

De vormings- en adviesinterventies hebben een ruim doel. Vorming en advies dienen gericht te zijn op het verbeteren van het huidige of het toekomstige functioneren van het bedrijf en dragen bij tot de versterking, groei of transformatie van het bedrijf of het toepassen of het bevorderen van duurzame landbouwpraktijken met respect voor milieu en klimaat. De vormings- en adviesacties moeten bijdragen aan een of meerdere specifieke GLB-doelstellingen. Het sensibiliseren over GLB-instrumenten en het adviseren en vormen van landbouwers over de concrete toepassing ervan in de

//

De LAG is een publiek-privaat samenwerkingsverband waarvan de samenstelling bottom-up bepaald wordt, volgens de principes van 'community led local development (CLLD)'. In het oproepreglement voor opmaak van de lokale ontwikkelingsstrategieën zal aan de kandidaat LAG's gevraagd worden om naast het klassieke middenveld bij de samenstelling van de LAG ook meer ruimte te geven aan lokale ondernemers en geëngageerde burgers als vertegenwoordigers van de lokale gemeenschap, waaronder actieve landbouwers.

In hoofdstuk 2.1 werd onder de noden N16 en N17 nog verdere toelichting toegevoegd over het Vlaams plattelandsbeleid aanvullend op LEADER.

6. Plan-MER

In verschillende adviezen hebben de raden opmerkingen gegeven op de milieueffecten rapportage (MER). Er werden opmerkingen gegeven over doorrekenen van alternatieven, de onderbouwing van cijfers en aannames, de passende beoordelingen, de grensoverschrijdende effecten, etc. Deze opmerkingen werden door het verantwoordelijke studiebureau beantwoord en -waar mogelijk- verwerkt in een nieuwe versie van de MER en beschikbaar gemaakt voor een positieve evaluatie van Team MER en – voor wat betreft de Passende beoordeling- het Agentschap voor Bos en Natuur (ANB).

7. Goedkeuringsprocedure en implementatie GLB strategisch plan

7.1. Opmaak- en goedkeuringsprocedure

- De raden stellen vast dat de manier waarop de betrokkenheid van de stakeholders werd georganiseerd doorheen het wordingsproces van het GLB-strategische plan op uiteenlopende wijze wordt geapprecieerd. Ze vragen het participatieproces in functie van toekomstige trajecten te evalueren en daartoe van gelijkwaardig en voldoende frequent in dialoog met alle betrokken organisaties te treden en zo nodig bij te sturen. Gelet op het ontbreken van cruciale onduidelijkheden besloten de raden dat de Vlaamse overheid de betrokkenheid van strategische advisering over het eigenlijke ontwerpplan op een andere manier had kunnen organiseren. De raden begrijpen dat de Europese GLB-goedkeuring werd afgewacht alvorens de adviesraden te bevragen, maar stellen dat een meer stapsgewijze raadpleging over deelaspecten van het ontwerpplan een betere optie zou kunnen geweest zijn. De raden vragen duidelijkheid te scheppen over de manier waarop het verdere voorbereidingsproces zal plaatsvinden en omgegaan zal worden met de resultaten uit het openbaar onderzoek en de strategische advisering. De raden vragen te zorgen voor de verwerking van de input uit de inspraakronde tijdens de verdere stappen.
- De raden appreciëren dat met de pre-ecoregelingen in 2022 reeds een vingeroefening wordt opgezet. Een goede evaluatie hiervan zal richtinggevend kunnen zijn voor de uitrol van het strategische GLB-plan. De raden wensen hierbij betrokken te worden.

Wegens het tijdsintensieve karakter van de verschillende deelprocessen en de lange doorlooptijd voor goedkeuring door Europese Commissie (met oog op de start op 1/01/2023), konden niet alle
////////////////////////////////////

deelprocessen sequentieel verlopen. Overlap tussen de verschillende deelprocessen was helaas nodig om de start van het nieuwe GLB op 01/01/2023 veilig te stellen. Enerzijds moest het ontwerp GLB strategisch plan voldoende stabiel zijn om advies te kunnen vragen; anderzijds kon niet gewacht worden op de ontvangst en verwerking van de adviezen vooraleer de eerste versie officieel werd ingediend bij de Europese Commissie. De adviezen werden grondig bestudeerd door de bevoegde instanties en waar relevant ook meegenomen tijdens het verdere traject van de goedkeuringsprocedure bij de Europese Commissie.

De pre-ecoregelingen lopen nog tot eind 2022. Waar mogelijk werd rekening gehouden met de (voorlopige) ervaringen uit de praktijk voor bijstellingen in de uitvoering.

7.2. Uitvoeringsmodaliteiten

Implementatie

- De raden beklemtonen dat de landbouwers nog in de loop van 2022 voorbereidingen moeten kunnen treffen opdat het GLB al in het eerste programmajaar effectief kan aangewend worden. Ze vragen om het administratieve luik voor de landbouwers zo helder mogelijk op te maken en de landbouwers tijdig te informeren.
- Een aantal raadsorganisaties vragen dat landbouwers die niet langer meer beschouwd zouden worden als actieve landbouwer, daar zo snel mogelijk van op de hoogte worden gebracht en duidelijkheid krijgen hoe hiertegen in beroep kan gegaan worden. Ze vinden het ook belangrijk dat landbouwers proactief benaderd worden om uitdovende beheerovereenkomsten maximaal om te zetten naar de equivalente nieuwe ecoregelingen.

Om de landbouwers tijdig te informeren over het nieuwe GLB werden, naast verschillende voorafgaande nieuwsberichten, in de loop van september-oktober 2022 10 infosessies georganiseerd (2 in elke Vlaamse provincie). Hierbij werd ook de aandacht gevestigd op voorbereidingen die in het najaar van 2022 al konden gebeuren. In januari 2023 zal de beursstand van het Departement Landbouw en Visserij op Agriflanders gewijd zijn aan het nieuwe GLB, om de landbouwers zo goed mogelijk te informeren over het nieuwe beleid. Daarnaast werden ook verschillende informatiefilmpjes gemaakt (onder andere via PlattelandsTv te bekijken).

Om de landbouwer te begeleiden in de keuze binnen het grote gamma aan maatregelen (interventies) bewandelen we vanuit de administratie verschillende pistes:

- Infomomenten (al dan niet te velde)
- Info-filmpjes
- Vernieuwde website met infofiches per maatregel, maar ook over onder meer actieve landbouwer en de conditionaliteit
- Webinars
- Deelname aan beurzen met informatieve stand, infosessies in de rand van beurzen, nieuwsflashes, persberichten ...
- Interactieve subsidiewijzer op de website
- Inzetten op administratieve vereenvoudiging: waar mogelijk zal gebruik gemaakt worden van 'automatic claim' bij het invullen van de verzamel aanvraag. Dit wordt gefaseerd ontwikkeld en uitgerold. Bovendien zal zo veel mogelijk getracht worden om de landbouwer binnen de

verzamelenvraag de nodige data te geven opdat hij weet of hij mogelijks in aanmerking komt voor een ecoregeling of een agromilieuklimaatmaatregel.

Daarnaast zal bij de communicatie van de ecoregelingen en agromilieuklimaatmaatregelen ook getoond worden tot welke doelstellingen deze interventies bijdragen om zo de landbouwer te helpen in zijn keuze.

Met betrekking tot actieve landbouwer zullen landbouwers rond de jaarwisseling geïnformeerd worden. Landbouwers kunnen dan hun status bekijken via het e-loket. Wanneer landbouwers niet voldoen, zullen ze ook via mail of briefwisseling op de hoogte gebracht worden.

Handhaving en sancties

- Een deel van de raadsorganisaties vragen om te waken over een proportionele handhaving tot bepaalde inbreuken vanuit de vaststelling dat sanctionering in bepaalde gevallen buitenproportioneel en dubbel is. Ze vragen om hierbij de Europese verplichting als ijkpunt te nemen en gold plating te vermijden. Andere raadsorganisaties dringen aan op een correcte en consequente implementatie en handhaving van de conditionaliteit en deze te toetsen aan het duurzaamheidsprincipe dat alle landbouwactiviteiten zich binnen hun 'milieugebruiksruimte' moeten kunnen ontwikkelen.

Een aantal raadsorganisaties vragen een adequate implementatie en handhaving van de conditionaliteit tot bestrijding van invasieve soorten. Een organisatie stelt vast dat de sanctionering soms niet in verhouding staat tot een bepaalde inbreuk en vraagt een proportionele handhaving in lijn met de achterliggende regelgeving. Ze wijzen hierbij op soms aanzienlijk secundaire effecten (bv. niet langer toestaan van stageplaatsen voor het betrokken landbouwbedrijf).

- Sommige raadsorganisaties stellen vast dat bepaalde randvoorwaarden in de huidige setting moeilijk controleerbaar zijn door een gebrek aan registratie, zoals bv. de verplichte maatregelen m.b.t. het erosiebeleid, en vinden dat alle randvoorwaarden op een meetbare manier moeten kunnen geïmplementeerd worden. Ze pleiten ervoor om de registratie van verplichte erosie maatregelen (incl. timing, gezien het belang van bodembedekking) voortaan ook verplicht in de jaarlijkse landbouwaangifte op te nemen.

Een striktere handhaving en betere opvolging en gebiedsgerichte coördinatie op het terrein inzake erosie zijn voor een aantal raadsorganisaties noodzakelijke stappen om nog verdere verbetering te bereiken.

- Artikel 14 van Verordening (EU) 2021/2115 bepaalt dat GLB-begunstigden van rechtstreekse betalingen een administratieve sanctie zullen krijgen indien zij niet voldoen aan de toepasselijke arbeidsvoorwaarden en werkgeversverplichtingen. De raden vragen om bij de implementatie van de sociale conditionaliteit, die afstemming vergt met het federale overheidsniveau, dubbele sanctionering te vermijden.

Het sanctiesysteem binnen het nieuwe GLB 2023-2027 zal op dezelfde principes berusten als de sanctieregeling in het huidige GLB. Zoals beschreven in hoofdstuk 8 van het GLB-plan zullen sancties in verhouding staan tot de ernst, de omvang, het permanent karakter of de herhaling van de geconstateerde niet-naleving zoals ook Europees bepaald is. Een niet-naleving van de bestaande beheerseisen binnen de conditionaliteit kan leiden tot sancties op de GLB-steun, maar het vaststellen
////////////////////////////////////

van een niet-naleving van bestaande beheerseisen behoort ook tot het handhavingsbeleid van de bevoegde leefmilieuoverheid.

Binnen het kader dat de Europese regelgeving biedt voor de conditionaliteit in het nieuwe GLB, werden eisen en normen uitgewerkt en ter goedkeuring aan de Europese Commissie voorgelegd waarbij ook de controleerbaarheid in acht is genomen. De naleving van de conditionaliteit zal worden gecontroleerd met het gamma aan ter beschikking zijnde instrumenten gaande van administratieve controles, tot controles ter plaatse en via het areaalmonitoringsysteem. Het verplichten van de registratie van de genomen erosiemaatregelen in het kader van de erosie-randvoorwaarden betekenen een niet-proportionele verzwarende van de administratieve lasten voor zowel de landbouwer als de administratie. Een dergelijke registratie is daarenboven nog geen garantie op de effectieve realisatie op het terrein. Om een effectieve realisatie op het terrein te hebben, zet het Departement Landbouw en Visserij, naast de reguliere randvoorwaardencontroles, bijkomend in op regelmatig prikacties erosie. Tijdens zo'n prikactie focussen de controlediensten op de meest risicovolle teelten op erosiegevoelige percelen, en op de maatregelen met relatief de meeste vaststellingen. Niet alleen de aanleg van drempels ook het ontbreken van de bufferstrook kwam al aan bod tijdens die prikacties. De implementatie van de erosiemaatregelen, wordt naast de controleacties, ook opgevolgd via bevragingen in het e-loket. Deze informatie wordt bijvoorbeeld gebruikt voor de bodemerrosie-indicator.

Met betrekking tot de administratieve sancties voor de sociale conditionaliteit is in de Europese regelgeving voorzien om het gelijk speelveld tussen de lidstaten te bewaken. Een niet-naleving van sociale conditionaliteit kan leiden tot sancties op de GLB-steun, maar behoort evenwel daarnaast ook tot het handhavingsbeleid van de bevoegde federale overheid.

Uitbetalingstermijnen

- De raden vragen kortere uitbetalingstermijnen voor de interventie opstart/overname. Een snelle uitbetaling van de volledige toegekende opstart- of overnamesteun na de goedkeuring van de aanvraag is belangrijk element omdat bedrijven in de eerste jaren na de opstart nog niet beschikken over de nodige reserves waarmee men investeringen kan doen of de solvabiliteit van het bedrijven kan waarborgen.

In vergelijking tot het GLB 2015-2022 zullen de middelen sneller beschikbaar worden gesteld. Onmiddellijk na de selectie van de steunaanvraag kan de aanvrager een eerste betalingsaanvraag indienen voor de helft van de totale steun. Deze eerste betalingsaanvraag moet gebeuren binnen het jaar na de laatste de dag van de aanvraagperiode. De tweede en laatste schijf kan uitbetaald worden binnen minimaal twee jaar en maximaal drie jaar na de eerste betalingsaanvraag.

7.3. Opvolgstructuren, monitoring en evaluatie

- De raden wijzen op het belang van monitoring en opvolging van de effecten van de interventies van het GLB strategisch plan in het licht van de GLB-doelstellingen en de integrale verduurzaming en zo nodig bij te sturen. De raden vragen bijvoorbeeld de gebiedsgerichte inzet van bepaalde interventies en de implementatie en de effecten van de instrumenten 'aanvullende

//

herverdelende inkomenssteun voor duurzaamheid', 'interne convergentie' en 'plafonnering' te monitoren.

Ook benadrukken ze het belang van betrokkenheid hierbij via een participatieve structuur. Een aantal organisaties wijzen erop dat het overlegorgaan voor de opvolging, evaluatie en bijsturing in de loop van de planperiode van het GLB evenwichtig dient samengesteld te zijn o.a. vanuit zowel de milieu- en natuursector als vanuit de landbouworganisaties en andere belanghebbenden die gevolgen van het GLB-beleid kunnen ondervinden.

- De raden onderschrijven een meer gerichte focus van de inzet van beheerovereenkomsten voor soorten. De raden menen dat het wenselijk is om het Meetnet Agrarische Soorten (MAS) uit te breiden met andere relevante soorten en vragen op de hoogte gehouden te worden van het onderzoek naar de mogelijkheden voor een aangepast statuut voor (semi)permanente ecologische structuren in het landbouwgebied dat voorzien is in actie 2.6 soortenbeschermingsprogramma akkervogels.
- De raden wijzen op het belang van een gedegen ex-post evaluatie met aandacht voor zowel efficiëntie als effectiviteit

Doorheen de looptijd van het GLB zal het effect van de Vlaamse interventies gemonitord worden. In de nieuwe GLB-periode worden er verschillende mechanismen gebruikt om de resultaten en effecten van de verschillende interventies te monitoren en evalueren. Zo zal in het jaarlijks prestatieverslag de voortgang van het strategisch plan en de evolutie van de bijdrage aan de resultaatindicators berekend en besproken worden. Daarnaast dient er na de goedkeuring van het GLB strategisch plan ook een evaluatieplan te worden opgesteld waarbij de bijdrage aan elke specifieke GLB-doelstelling en de overkoepelende horizontale doelstelling rond kennis en innovatie geëvalueerd wordt.

Er zal, conform art.124 van de GLB-SP verordening 2021/2155, een toezichtcomité voor het ganse GLB-SP opgericht worden. Dit toezichtcomité onderzoekt de vooruitgang van de uitvoering van het strategisch GLB-plan en het bereiken van de mijlpalen en streefcijfers, alle kwesties met nadelige invloed op de prestaties van het strategisch GLB-plan en getroffen maatregelen, de vorderingen met de uitvoering van de evaluaties, de samenvattingen van evaluaties en het vervolg dat aan de bevindingen is gegeven, de uitvoering van acties op het gebied van communicatie en zichtbaarheid... Het toezichtcomité zal tevens advies uitbrengen over de selectiemethodes en -criteria, de jaarlijkse prestatieverslagen, het evaluatieplan en voorgestelde wijzigingen aan het GLB-SP.

Voor de monitoring van de gebiedsgerichte inzet van beheerovereenkomsten voor soorten wordt verwezen naar het onderzoeksproject 'Pilotproject versterking vogelmonitoring en monitoring haas in het agrarisch gebied (Meetnet Agrarische Soorten (MAS))' dat uitgevoerd wordt door het INBO en loopt van 01/01/2022 tot 31/12/2023. Deze onderzoeksopdracht wordt meegefinancierd door VLM, ANB en het Departement Landbouw en Visserij. Dit pilotproject wil de bestaande monitoring van vogels en haas in het agrarisch gebied versterken om betere en meer gedetailleerde trendgegevens te bekomen en inzicht te verkrijgen in de effectiviteit van genomen en geplande maatregelen. Het pilotproject bouwt maximaal verder op lopende of uitgevoerde monitoringprojecten en -initiatieven. Er is zowel een behoefte aan een meer verfijnd en betrouwbaar beeld van de toestand van vogels in het landbouwgebied in Vlaanderen (inclusief detectie van regionale verschillen), als aan een beter inzicht in de oorzaken van de huidige trends en de effectiviteit van maatregelen om negatieve trends om te keren. De scope van dit pilotproject is deels gebaseerd op de beschikbare personeelcapaciteit

////////////////////////////////////

